

свідомість. Вплив на пацієнта здійснюється через повчання, навіювання, команди. Пацієнт має право ставити питання, які хвилюють його і, без сумніву, має право очікувати відповіді від лікаря, яка і буде тією альтернативою, з якої повстане його вибір. У цьому, власне, і полягає гуманістичний підхід до процесу взаємодії на суб'єкт-суб'єктному рівні у структурі мовленнєвого спілкування лікаря з пацієнтом. Звідси мовиться про вищу форму соціально-психологічного контакту – співробітництво, що полягає у взаємоприйнятті, взаєморозумінні, взаємовпливі комунікантів.

Висновки. У процесі професійної підготовки майбутніх лікарів у форматі організації навчального процесу медичного вузу, важливо враховувати особливості їхньої майбутньої професійної діяльності, специфіка якої полягає, в першу чергу, у досягненні психологічного контакту з майбутніми пацієнтами, у вмінні розбудовувати з ними діалогічне мовленнєве спілкування.

Завдання, яке сьогодні стоїть перед вищою медичною освітою - дати можливість майбутньому лікарю отримати не тільки фахові знання (лікарські), але й психологічні, від яких залежить розвиток його комунікативних здібностей, вмінь налагоджувати стосунки та розбудовувати спільний комунікативний простір на рівні «лікар-пацієнт».

Література

1. Бубер М. Я и Ты. Пер. с нем. [Текст] / М.Бубер. - М: Высшая школа, 1993. – 175с.
- 2.Бахтин М. Проблемы поэтики Достоевского/М.Бахтин. – М.: Советский писатель, 1963.
- 3.Орбан-Лембрик Л.Е. Комунікативний простір міжособистісних відносин//Вісник Прикарпатського університету. Філософські науки/ Л.Е.Орбан-Лембрик – Івано-Франківськ: Вид-во «Плай». – 2003. – Вип.1У. – С.130-136.
- 4.Васильева И.И. О значении идей Бахтина о диалоге и диалогических отношениях для психологии // Психологические исследования общения. Под ред. Б.Ф.Ломова и др./ И.И.Васильева. – М.: Наука, 1985. – С. 81-93.
- 5.Ухтомский А. Доминанта как форма поведения//Собр.соч./А.Ухтомский – М.,1950. – Т.1.– 328 с.
- 6.Дьяконов Г.В. Майевтика и діалог // Майевтика у системі психологічних знань. Матеріали міжнародної наукової конференції / Г.В.Дьяконов. – К.,1993. – С.38-39.
- 7.Орлов А.Н. Культура общения врача: Избранные лекции. – Красноярск: Изд-во Краснояр.ун-та, 1986. – 176с.
8. Борисюк А.С. Психологічні особливості комунікативної компетентності лікаря//Збірник наукових праць:філософія, соціологія, психологія/А.С.Борисюк. – Івано-Франківськ: Вид-во «Плай» Прикарпатського ун-ту, 2001. – Вип.6. – Ч.2. - С.247-256.
9. Харди И. Врач, сестра, больной: Психология работы с больными. Пер.с венг./ Под ред. Коркиной М.В.– Будапешт:AKADEMIAL KLADO,1981. – 286с.
10. Магазаник Н.А. Искусство общения с больными/Н.А.Магазаник. – М.: Медицина,1991. – 112с.
- 11.Тоба М. Психологія діалогового спілкування //Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія/ М.Тоба. – Івано-Франківськ: Вид-во «Плай» Прикарпатського університету, 1996. – Ч.2. –С.123-131.

УДК [159.942:159.954](043.3)

Колодяжна А.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, факультет психології, аспірант

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК КОМПОНЕНТІВ САМОСТАВЛЕННЯ З ЕМОЦІЙНИМИ ВЛАСТИВОСТЯМИ ОСОБИСТОСТІ ЗАЛЕЖНО ВІД ЇЇ ТВОРЧИХ ПРОЯВІВ

Здійснено аналіз емпіричної перевірки взаємозв'язку компонентів самоставлення з емоційними властивостями особистості залежно від її творчих проявів. Обґрунтовано актуальність такого дослідження, описані типи самоставлення, які відрізняються

ієрархією представлених складових та їх взаємозв'язком, детермінантами та умовами формування.

Ключові слова: самоставлення, аутосимпатія, самоповага, самоприниження, компоненти самоставлення, емоційні властивості, емоційність, тривожність, модальності емоційності, творчі прояви.

Анализируются результаты эмпирического исследования взаимосвязи компонентов самоотношения с эмоциональными свойствами личности в зависимости от ее творческих проявлений. Обоснована актуальность такого исследования, описаны типы самоотношения, отличающиеся иерархией представленных составляющих и их взаимосвязями, детерминантами и условиями их формирования.

Ключевые слова: самоотношение, аутосимпатия, самоуважение, самоуничижение, компоненты самоотношения эмоциональные свойства, эмоциональность, тревожность, модальности эмоциональности, творческие проявления.

Results of empirical research of interrelation of components of the self-relation with emotional properties of the person depending on its creative displays are analyzed. The urgency of such research is proved, the self-relation types, different are described by hierarchy of the presented components and their interrelations, determinants and conditions of their formation.

Keywords: the self-relation, autosympathy, self-esteem, self-abasement, self-relation components emotional properties, an emotionality, uneasiness, emotionality modalities, creative displays.

Актуальність та стан розробки проблеми. Сьогодення психологічної науки пов'язується з активною розробкою проблем саморозвитку особистості, невід'ємною складовою якою і є детермінація самоставлення. І хоча ця проблема лежить ще у витоках гуманістичної психології, питання розкриття потенціалу особистості, її самовдосконалення, самоствердження ще чекають на дослідження. В цьому плані актуальною виступає проблема самоставлення в аспекті саморегуляції, самоорганізації поведінки особистості, що не може бути розкритою без знання детермінант, факторів впливу та умов формування самоставлення в педагогічному процесі та професійній діяльності з метою особистісного зростання.

Формування самоставлення залежить як від когнітивних, так і від емоційних структур особистості, на основі яких формуються компоненти самоставлення. Причому детермінація цих компонентів емоційними властивостями особистості, які репрезентують її емоційну структуру, вивчено недостатньо, хоча саме вони можуть виступати основною базовою характеристикою детермінацій самоставлення. Водночас недостатньо вивчені умови, які впливають на формування самоставлення, зокрема, творчість, що на сьогодні виступає необхідною складовою життєдіяльності особистості і суспільства. Вищезазначені аспекти самоставлення в плані саморозвитку особистості та в плані детермінації та умов його формування і визначають актуальність дослідження.

Ставленню особистості до себе присвячений цілий ряд теоретичних і експериментальних досліджень, в яких самоставлення розглядається в контексті проблеми розвитку особистості (Б.Г.Ананьєв, Л.С.Виготський, Л.Я.Гозман, О.М.Леонтьєв, Д.О.Леонтьєв, В.М.М'ясіщев, С.Р.Пантілеєв, С.Л.Рубінштейн, Н.І.Сарджвеладзе, В.В.Столін, І.І.Чеснокова та ін.); як зв'язок процесів самоставлення та мотиваційної сфери (Б.С.Братусь, Б.В.Зейгарник, О.І.Ніколаєва, Р.Б.Сапожнікова, О.Т.Соколова, В.В.Столін та ін.); з точки зору його формування в різні вікові періоди (О.В.Бацилева, А.В.Візгіна, А.В.Захарова, С.Р.Пантілеєв, І.Г.Чеснова); як змінність складових компонентів самосвідомості особистості під впливом переживання різних життєвих ситуацій (Т.Б.Ільїна, О.Є.Керик, П.В.Лушин, А.А.Налчаджян, А.К.Рубченко, О.Т.Соколова, В.В.Столін та ін.); як зміни в афективній оцінці уявлень про себе, що мотивують поведінку особистості, спрямовуючи її гармонійний розвиток, або його порушення (Т.С.Кириленко, Н.О.Татенко, Т.М.Титаренко, Л.Фестінгер, А.В.Фурман та ін.); у зв'язку зі ставленням особистості до іншої людини (Л.Я.Гозман,

С.Р.Пантілеєв, В.В.Столін); як функція координат життєвого світу (П.П.Горностай, Л.В.Сохань, Т.М.Титаренко).

Проте не всі аспекти вивчення самоставлення знайшли відображення в психологічній літературі та окреслені як наукові проблеми. Недостатньо досліджено різноспрямованість та взаємозалежність зв'язків між складовими компонентів самоставлення, вирізнення структурних підсистем та ієрархічності детермінованості властивостями особистості, зокрема, емоційними, які регулюють ставлення особистості до самої себе, а, отже, і взаємозв'язок компонентів самоставлення з емоційними властивостями особистості з врахуванням ситуаційних детермінант і, в першу чергу, діяльності, яка виконується, та творчих проявів в ній.

Виявлення специфіки поєднання емоційних властивостей із компонентами самоставлення особистості відповідно до її творчих проявів, які виступають одночасно як фактор та як умова формування самоставлення, надає можливість поглибленого вивчення процесів формування та розвитку зрілої, адаптованої особистості, що і визначає актуальність роботи, її теоретичну та практичну значимість.

Тому взаємозв'язок компонентів самоставлення з емоційними властивостями особистості залежно від її творчих проявів є *предметом дослідження*. *Об'єктом дослідження* є самоставлення особистості. **Мета** дослідження – виявлення типів взаємозв'язку компонентів самоставлення з емоційними властивостями особистості залежно від її творчих проявів – дозволила підтвердити *гіпотезу* про те що, взаємозв'язок компонентів самоставлення особистості з її емоційними властивостями має певні особливості залежно від творчих проявів, що виявляється в різних типах самоставлення, які характеризуються відмінністю детермінант та умовами формування.

Наукова *новизна дослідження* полягає в уточненні та систематизації тематичних проблем вивчення самоставлення, механізмів його формування в межах різних теоретичних концепцій і підходів, що надало підстави розробити модель детермінації самоставлення особистісними та ситуаційними факторами, виявити особливості структури самоставлення, враховуючи емоційні властивості особистості та її творчі прояви при різній спрямованості діяльності, поєднання взаємозв'язків між компонентами самоставлення та емоційними властивостями та, на цій підставі, виокремити типи самоставлення. Особливості самоставлення особистості мають діагностичну та прогностичну спрямованість, їх знання може стати основою для особистісного зростання в умовах педагогічного процесу та професійного самовизначення, ефективної взаємодії в повсякденних стосунках і водночас у процесі самореалізації.

Для вирішення поставленого завдання було проведено дослідження самоставлення за методикою С.Р.Пантілеєва, діагностику емоційності за допомогою опитувальника А.Є.Ольшанникової, Л.А.Рабинович, діагностику тривожності за методикою Ж.Тейлора (адаптація М.М.Пейсахова), дослідження креативних властивостей особистості за допомогою опитувальника Н.Ф.Вишнякової та скороченого варіанту тесту креативності Е.Торранса. Для кількісної та якісної обробки емпіричних результатів використовувались методи математико-статистичного аналізу даних (середні показники, непараметричний критерій Q-Розенбаума, кореляційний, факторний, кластерний аналіз).

На вибірці, яка включає 154 досліджуваних (студенти Київського національного університету технологій та дизайну зі спеціальностей «Дизайнер» та «Економіст», віком від 18 до 21 року), була проведена емпірична перевірка гіпотези дослідження щодо правомірності теоретично обґрунтованого взаємозв'язку компонентів самоставлення з емоційними властивостями особистості залежно від її творчих проявів.

Емпіричне дослідження дозволило проаналізувати взаємозв'язки між компонентами самоставлення, їх складовими, між ними та емоційними властивостями особистості (емоційністю та тривожністю) та встановити залежність цих взаємозв'язків від творчих проявів, які одночасно виступають фактором і умовою формування самоставлення.

Аналіз результатів емпіричного дослідження показав, що взаємозв'язки між складовими в середині компонентів самоставлення значно різняться у групах. Наявний

взаємозв'язок між складовими компонентів самоставлення «Самоповага» та «Аутосимпатія», залежить від творчих проявів особистості, оскільки було знайдено різниці в кореляційних зв'язках в групах, що мають різне спрямування на діяльність. Проте, не виявлено значимих розбіжностей між групами в кореляційних зв'язках між складовими компоненту самоставлення «Самоприпинення». Тому можна припустити, що творчі прояви особистості суттєво не пов'язані з даним компонентом самоставлення.

На наступному етапі дослідження були встановлені зв'язки між різними складовими компонентів самоставлення в цілому. Результатом цього етапу стало створення профілів самоставлення груп, в які увійшли лише ті складові самоставлення, зв'язки між якими виявлено в одній з груп.

У студентів-дизайнерів акцент робиться на таких складових компонентів самоставлення як «самозвинувачення», «самоприхильність» та «самокерівництво». В профілі самоставлення групи економістів не представлені складові «самозвинувачення» та «самокерівництво», але наявні складові «самоцінність» та «відображене самоставлення».

Зазначено, що самоставлення кожної групи досліджуваних має певну якісну специфіку. Вона виявляється, передусім, в семантичному змісті ставлення до себе та детермінована творчими проявами особистості.

Розглянуті особливості кореляційних зв'язків емоційних властивостей між собою довели, що у групі економістів існує значимий непрямий зв'язок ($p < 0,01$) тільки між модальністю емоційності «радість» та емоційною властивістю «тривожність». У групі студентів-дизайнерів простежується зв'язок між модальностями емоційності «радість» та «страх» ($p < 0,05$, непрямий), модальностями емоційності «страх» і «гнів» та емоційною властивістю «тривожність» ($p < 0,01$). У студентів-дизайнерів емоційні властивості особистості пов'язані між собою більш тісно, ніж у студентів-економістів.

Помічено, що особливості кореляційних зв'язків компонентів самоставлення з емоційними властивостями досліджуваних в групах, які порівнюються, не тотожні.

В групі студентів-економістів компонент самоставлення «аутосимпатія» не виявив значимого зв'язку з емоційними властивостями та їх модальностями. А також, на відміну від групи студентів-дизайнерів, у яких тривожність корелює з «самоприпиненням» ($p < 0,01$) та «самоповагою» ($p < 0,01$), у економістів такий зв'язок не спостерігається.

Розглянуто та проаналізовано особливості кореляційних зв'язків складових компонентів самоставлення з емоційними властивостями досліджуваних.

У групі дизайнерів найбільше зв'язків знайдено з емоційною властивістю «тривожність», яка корелює зі складовими компонентів самоставлення «відкритість» ($p < 0,05$), «самовпевненість» ($p < 0,01$), «самокерівництво» ($p < 0,01$) (зворотній зв'язок), «внутрішня конфліктність» ($p < 0,01$) і «самозвинувачення» ($p < 0,01$) (прямий зв'язок). Прямий взаємозв'язок спостерігається між модальністю емоційності «радість» та складовою самоставлення «самокерівництво» ($p < 0,01$). Модальність емоційності «страх» прямо пов'язана зі складовою самоставлення «внутрішня конфліктність» ($p < 0,05$) та має зворотній зв'язок із «самовпевненістю» ($p < 0,01$).

У групі економістів значима кореляція виявлена лише між модальністю емоційності «гнів» та «відображеним самоставленням» ($p < 0,05$) і «самовпевненістю» ($p < 0,05$) (непрямий зв'язок). Кореляція емоційної властивості «тривожність» зі складовими компонентів самоставлення не спостерігається.

Таким чином доведено, що взаємозв'язок складових компонентів самоставлення з емоційними властивостями та їх модальностями також різниться в залежності від спрямування творчих проявів та рівня креативності.

На наступному етапі дослідження виявлено особливості структури самоставлення, враховуючи емоційні властивості особистості та її творчі прояви, за допомогою факторного аналізу, результатом якого стало визначення розмірності явища, яке вивчається, тобто знайдена мінімальна кількість істотних факторів, що достатньо повно описують взаємозв'язок компонентів самоставлення та емоційних властивостей особистості.

В обох групах досліджуваних в структурі факторних показників виділені наступні

фактори: «Емоційно-нестабільний», «Самоцінний», «Тензиційний», «Самоповаги» та «Прогностичний». Факторна структура показників у групах досліджуваних містить відмінності за співвідношенням факторних місць.

Так, «Емоційно-нестабільний» фактор представлений у групі дизайнерів на першому місці, а в групі економістів – на останньому. «Самоцінний» фактор займає в ієрархії показників друге місце в групі дизайнерів, оскільки фіксує зміст, який передбачає формування самоставлення на основі емоційного почуття прихильності до себе. В групі економістів цей фактор знаходиться на третьому місці.

Важливішим для групи економістів виявився фактор «Самоповаги», який передбачає залежність оцінки власного «Я» переважно від соціально-нормативних критеріїв: цілеспрямованості, успішності, соціального схвалення. Фактор «Самоповага» в групі дизайнерів займає лише четверте місце.

«Тензиційний» фактор в групі студентів-дизайнерів розташовано на третьому місці, а в групі економістів – на першому. Останнім в групі дизайнерів є «Прогностичний» фактор, який у групі економістів займає четверту позицію.

Акцент у факторному аналізі робиться на дослідженні «внутрішніх» причин, які формують специфіку взаємозв'язку компонентів самоставлення, їх складових з емоційними властивостями особистості залежно від її творчих проявів, на виявленні узагальнених факторів, що криються за відповідними конкретними показниками.

На основі факторного аналізу було зроблено співставлення емпіричних показників, що дозволило виділити типи взаємозв'язків компонентів самоставлення з емоційними властивостями особистості. Кластерний аналіз допоміг вирішити завдання класифікації даних, виявити в них відповідну структуру.

Специфіка поєднання показників, які досліджуються, будується на основі виокремлення не за показниками прояву компонентів самоставлення або емоційних властивостей (високі – середні – низькі), а за їх взаємопоєднанням у групі. Вона дозволила виокремити та описати типи взаємозв'язку компонентів самоставлення з емоційними властивостями особистості залежно від її творчих проявів, представленість яких можна відобразити за допомогою формул.

У групі досліджуваних студентів-дизайнерів виділено три типи взаємозв'язків компонентів самоставлення з емоційними властивостями.

Тип 1Д представлений у вигляді формули: *страх + аутосимпатія + самоповага + радість + самоприниження + гнів + тривожність*. Цей тип характеризується переважанням долі модальності емоційності «страх» (15,55% виявлення) при домінуванні компоненту самоставлення «аутосимпатія» (15,19%). Найменш представлена емоційна властивість особистості «тривожність» (12,37 %). Компонент самоставлення «самоповага» за рівнем вираженості дорівнює модальності емоційності «радість» (14,84%).

Висока вираженість модальності емоційності «страх» вказує на постійну напругу, яка здатна породжувати невпевненість у собі та не дозволяє особистості реалізовуватись. Але, «якщо страх розуміти як вказівку на необхідність пошуку помилок у власній поведінці, або як побоювання нових вимог життя, в наслідок яких людина не наважується на новий крок у своєму розвитку, потрібно визнати його як запрошення до виходу на нову ступінь розвитку, як заклик до нової свободи, до нового порядку та нової відповідальності. В цьому сенсі страх потрібно розглядати в позитивному творчому аспекті як ініціатора змін» (Р.Грановська). Модальність емоційності «гнів» займає останнє місце в структурі емоційності у представників цього типу, а тому передбачається, що страх виступає в якості регулятора агресивності особистості. Компонент самоставлення «аутосимпатія» є індикатором успішності самореалізації, узагальненим почуттям симпатії до себе, який не передбачає порівняння та співставлення себе з певними нормами та еталонами. Через це представники цього типу здатні ігнорувати негативні життєві труднощі, не сприймати їх надто близько, оскільки впевнені в можливості успішного їх подолання, а тому емоційна властивість «тривожність» має найменшу вираженість в даному типі.

Тип 2Д представлений у вигляді формули: *аутосимпатія + радість + гнів +*

самоприпинення + тривожність + самоповага + страх. Він характеризується переважанням долі компоненту самоставлення «аутосимпатія» (16,66%) при домінуванні модальності емоційності «радість» (16,66%). Найменш представлена модальність емоційності «страх» (10,95%).

Компонент самоставлення «аутосимпатія» виражає почуття та переживання на адресу власного «Я» індивіда. Почуття прихильності до себе та прийняття себе зумовлює відкритість індивіда до інших, чесність перед самим собою. У представників цього типу виявляється переважання емоційності за модальністю «радість», що свідчить про узгодженість із самим собою, впевненість у собі, пристосованість до умов життя, обумовлює життєрадісне ставлення особистості до світу. Тому переживання емоцій за модальністю «страх» має низький відсоток вираження у цій групі. Прояв безнадійності, відчаю, депресії, неспокої, намагання уникнути неприємних ситуацій не характерні для цього типу.

Тип **3Д** можна описати за допомогою формули: *самоповага + радість + аутосимпатія + гнів + самоприпинення + страх + тривожність*. Тут переважає компонент самоставлення «самоповага» (17,96%) при високій вираженості модальності емоційності «радість» (16,98%). Найменше представлена емоційна властивість «тривожність» (11,26%).

Висока вираженість компоненту самоставлення «самоповага» робить акцент на оцінці власного «Я» індивіда у відношенні до соціально-нормативних критеріїв. Простежується домінування типу емоційності за модальністю «радість», а тому особистість переживає почуття власної компетентності та ефективності своєї діяльності. Перевага позитивної спрямованості емоцій обумовлює життєрадісне ставлення особистості до світу, її узгодженість із собою, впевненість у собі, пристосованість до умов життя. Представники цього типу впевнені у можливості подолання життєвих негараздів, і закономірним є те, що емоційна властивість «тривожність» має найменшу вираженість.

У групі економістів було також виокремлено три типи.

Тип **1Е** представлений формулою – *радість + самоповага + самоприпинення + страх + аутосимпатія + гнів + тривожність* – та відрізняється переважанням долі модальності емоційності «радість» (16,71%) при домінуванні компоненту самоставлення «самоповага» (15,17%). Найменші показники має емоційна властивість «тривожність» (11,56%).

Домінування типу емоційності за модальністю «радість» вказує на життєрадісне ставлення особистості до світу, її впевненість у собі та узгодженість із собою. Ці переживання пов'язані з почуттям компетентності та ефективності, що є проявом домінування компоненту самоставлення «самоповага». Особистість уявляє себе самостійною, вольовою, енергійною, надійною людиною, яку є за що поважати, вона має високу думку про себе, самовпевнена та не має внутрішньої напруги, що підтверджене найнижчими показниками за емоційною властивістю «тривожність». Цікавим для цього типу є те, що компонент «аутосимпатія» займає останнє місце у представленості компонентів самоставлення. Окрім цього, модальність емоційності «гнів» має однакові показники вираженості з цим компонентом самоставлення (13,37%). На однаковому рівні вираженості знаходяться також компонент самоставлення «самоприпинення» та модальність емоційності «страх». Це і зумовлює особливості, притаманні особистостям цього типу.

Тип **2Е** (*самоповага + радість + аутосимпатія + тривожність + самоприпинення + гнів + страх*) характеризується переважанням компоненту самоставлення «самоповага» (16,88%) при домінуванні модальності емоційності «радість» (16,47%). Найменші показники має модальність емоційності «страх» (10,76%).

Компонент самоставлення «самоповага» передбачає процес оцінювання себе в порівнянні з уявленнями про ідеальний образ «Я» суб'єкта як успішного та ефективного індивіда. Це порівняння відбувається за певними соціально-значимими критеріями, тобто думка індивіда про себе залежить від думок оточення. У представників цього типу переважає модальність емоційності «радість», що вказує на загальне позитивне тло і оптимістичне сприймання себе, а тому закономірним є розташування модальностей емоційності «гнів» та «страх» на останніх місцях за рівнем представленості.

Формула *«аутосимпатія + радість + гнів + самоповага + страх + самоприпинення +*

тривожність» описує тип **3Е**, який характеризується переважанням компоненту самоставлення «аутосимпатія» (18,09%) при домінуванні модальності емоційності «радість» (15,14%). Найменші показники має емоційна властивість «тривожність» (11, 35%).

Для представників цього типу провідними є переживання почуття прихильності до себе та прийняття себе як узагальненого почуття симпатії, що може існувати поряд та навіть всупереч глобальній самооцінці. Такі почуття спонукають індивіда до відкритості до себе та інших, а тому суб'єктивно створюється позитивний емоційний фон та переважає модальність емоційності «радість». Відкритість, зумовлена переважанням компоненту самоставлення «аутосимпатія», є перешкодою для високої вираженості емоційної властивості «тривожність» у представників цього типу.

Висновки. Різні типи взаємозв'язку компонентів самоставлення з емоційними властивостями мають неоднакову представленість та дозволяють стверджувати, що, по-перше, компоненти самоставлення та емоційні властивості комбінуються в кожному з типів по-різному, тобто спостерігається їх певна ієрархія. По-друге, типи виокремлюються не за показниками прояву компонентів самоставлення та емоційних властивостей, а за їх взаємозв'язком та ієрархією складових. Тобто при збільшенні рівня першого показника пропорційно будуть змінюватися і наступні. І навпаки. Але загальна тенденція до поєднання цих компонентів між собою буде незмінною.

Отже, результати емпіричного дослідження дозволили підтвердити основну гіпотезу дослідження, довести правомірність виокремлення типів взаємозв'язку компонентів самоставлення з емоційними властивостями особистості залежно від її творчих проявів, які виступають одночасно як фактор та як умова формування самоставлення, що надасть можливість поглибленого вивчення процесів його формування та розвитку в аспекті саморегуляції, самоорганізації поведінки особистості з метою особистісного зростання.

Література

1. Ильин, Е. П. Психология творчества, креативности, одаренности. [Текст] / Е. П. Ильин. – СПб. : Питер, 2011. – 448 с. : ил. – (Серия «Мастера психологии»).
2. Ильин, Е. П. Эмоции и чувства. – СПб : Питер, 2001. – 752 с: – (Серия «Мастера психологии»).
3. Кириленко, Т. С. Психологія : емоційна сфера особистості [Текст] : підр. [для студ. вищ. навч. закл.] / Т. Кириленко. – К. : Либідь, 2007. – 253 с.
4. Кириленко, Т. С. Систематизація аспектів та проблем вивчення самоставлення особистості [Текст] / Кириленко Т. С., Колодяжна А. В // Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України «Актуальні проблеми психології» у 12 томах / За ред. В. О. Моляко. – Том 12. – Вип.12. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2010. – 492с. – С. 187 – 192.
5. Ольшанникова, А. Е. К психологической диагностике эмоциональности [Текст] / А.Ольшанникова // Проблемы общей, возрастной и педагогической психологии. – М., 1978. – С. 93 – 105.
6. Пантеев, С. Р. Самоотношение как эмоционально-оценочная система [Текст] / С. Р. Пантеев. – М. : Изд-во МГУ, 1991. – 108 с.
7. Психология самосознания. Хрестоматия. [Текст] / редактор-составитель Д. Я. Райгородский. – Самара: Издательский Дом «БАХРАХ-М», 2007. – 672 с.